

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Latijns woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 D

2 **maximumscore 1**

loco (regel 17) en fingo (regel 18)

3 **maximumscore 3**

- a. (superoque) caelicolum regi (regel 20-21) 1
- b. (Terra) Mavortia (regel 13): Mars 1
- Dionaeae (matri) (regel 19): Venus 1

Opmerkingen

- *Bij b. bij elk antwoord alleen een scorepunt toekennen wanneer de combinatie van tekstelement en naam van de godheid juist is.*
- *Niet fout rekenen wanneer bij b. in plaats van 'Dionaeae (matri) (regel 19): Venus' als antwoord is gegeven 'Dionaeae (matri) (regel 19): Dione/Diona'.*
- *Geen scorepunt toekennen wanneer bij b. in plaats van 'Dionaeae (matri) (regel 19): Venus' als antwoord is gegeven 'Dionaeae (matri) (regel 19): Dionaea(e)'.*

4 **maximumscore 1**

(de aanblik van) het bloeden van de wortels/struiken / de bloedende wortels/struiken

Of woorden van overeenkomstige strekking.

5 **maximumscore 1**

insequor (regel 32)

6 **maximumscore 1**

Het (omen) moet geïnterpreteerd worden als ongunstig voortekenen, want Aeneas vraagt de nimfen / Mars om het voortekenen minder erg te maken. Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Geen scorepunt toekennen wanneer de toelichting/argumentatie ontbreekt of onjuist is.

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • externum (regel 43) • de stipite (regel 43) <p><i>Opmerking</i> <i>Niet fout rekenen wanneer in plaats van ‘de stipite (regel 43)’ als antwoord is gegeven ‘stipite (regel 43)’.</i></p>	1 1
8	maximumscore 2 Twee van de volgende antwoorden: <ul style="list-style-type: none"> – asyndeton tussen terras en fuge – anafora: fuge fuge – chiasme: crudeles (a) terras (b) litus (b) avarum (a) – personificatie: crudeles (terras) / (litus) avarum <p><i>Opmerking</i> <i>Alleen scorepunten toekennen wanneer de combinaties van stilistisch middel en bijbehorend citaat juist zijn.</i></p>	
9	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • a. (Polydorum) obruncat (regel 55) • b. (et) auro (vi) potitur (regel 55-56) <p><i>Opmerkingen</i> – <i>Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven ‘auri sacra fames (regel 57)’.</i> – <i>Geen scorepunt toekennen wanneer bij a. en/of b. als antwoord is gegeven ‘fas omne abrumpit (regel 55)’.</i></p>	1 1
10	maximumscore 1 alendum (regel 50)	
11	maximumscore 1 De broer van Dido / Pygmalion had uit hebzucht de man van Dido / Sychaeus vermoord / De man van Dido / Sychaeus was uit hebzucht vermoord / Dido had zelf te maken gehad met de hebzucht van haar broer. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
12	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • In regel 41 is Polydorus met aarde bedekt, • maar hij wordt pas door de Trojanen (in de regels 67-68) volgens de juiste rituelen begraven <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 2

- 13 maximumscore 3**
- a. metonymia 1
 - b. liba (regel 109) 1
 - solum (regel 111) 1

14 maximumscore 1

Vergilius benadrukt (met het woord *adludens*) dat Julius zijn uitspraak slechts voor de grap doet.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'Vergilius gebruikt het woord adludens'.

15 maximumscore 3

- a. (sic) Iuppiter (ipse monebat) (regel 110) 1
- b. (orbem) fatalis (crusti) (regel 114-115) 1
- c. (stupefactus) numine (regel 119) 1

16 maximumscore 2

- Ze hebben (gedreven door honger) zojuist de 'tafels' opgegeten 1
- Volgens een voorspelling van Anchises was dit een aanwijzing dat men het land van bestemming had bereikt 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

17 maximumscore 2

- a. In het Latijn is *fames* het onderwerp. In de vertaling is 'van honger' een (bijwoordelijke) bepaling 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

- b. *accisis* (*dapibus*) (regel 125) 1

Opmerkingen

– *Bij a. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*

– *Niet fout rekenen wanneer bij a. als antwoord is gegeven 'In het Latijn is *fames* nominativus. In de vertaling is 'van honger' een bepaling'.*

18 maximumscore 2

- a. $\overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} | \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} | \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} | \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} | \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} | \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} ||$ 1
- b. De -a van *prima* is kort en kan dus niet abl. ev. zijn zoals *manu* (*prima* hoort dus bij *tecta*) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
19	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> a. laborum (regel 117) b. finem (regel 118) 	1 1
20	B	
21	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> a. vina reponite (mensis) (regel 134) b. De Trojanen hebben inmiddels aan de hemel een gunstig voorteken gezien <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	1 1

Algemeen

- 22 **maximumscore 2**
- a. Vergilius bootst de Ilias en Odyssee / Homerus / het Griekse epos na / schrijft in de stijl van de Ilias en de Odyssee / Homerus / het Griekse epos 1
 - b. Vergilius vleit (in de Aeneis keizer) Augustus (door op de verwantschap van keizer Augustus met Aeneas/Venus te zinspelen) 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

- Kolon 23**
- 23 **maximumscore 2**
Tres Notus hibernas (kolon 24) noctes vexit me violentus aqua.
Drie gure/winterse nachten voerde de zuidenwind, heftig/onstuimig door stortbuien, mij mee
- Niet fout rekenen: Drie gure/winterse nachten voerde de heftige/onstuimige zuidenwind mij mee door stortbuien
vexit niet vertaald als vorm van **veho** 0
- Kolon 24**
- 24 **maximumscore 1**
immensa per aequora
over (de) onmetelijke zee(ën)

Vraag	Antwoord	Scores
25	<p>Kolon 25 maximumscore 2 Vix lumine quarto prospexi Italiam Met moeite zag ik op de vierde dag Italië in de verte / voor me</p> <p>prospicio elke andere betekenis dan 'in de verte / voor zich zien' of een synoniem daarvan</p>	0
26	<p>Kolon 26 maximumscore 2 summa sublimis ab unda. hoog vanaf de top van een golf</p> <p>Niet fout rekenen: summa ab unda vanaf de hoogste / een zeer hoge golf ab door</p>	0
27	<p>Kolon 27 maximumscore 1 Paulatim adnabam terrae. Geleidelijk zwom ik naar het land</p>	
28	<p>Kolon 28 maximumscore 2 lam tuta tenebam, ni gens crudelis, (kolon 29 en 30) ferro invasisset Ik zou al veilig geweest zijn, als niet een wreed volk met wapens / een wapen mij had / zou hebben aangevallen/overvallen</p> <p>Niet fout rekenen: crudelis ferro wreed door wapens / een wapen invado elke andere betekenis dan 'aanvallen/overvallen' of een synoniem daarvan</p>	0
29	<p>Kolon 29 maximumscore 2 madida cum veste gravatum terwijl ik (ver)zwaar(d) was door mijn natte kleding / (mij) zwaar door mijn natte kleding</p> <p>gravo elke andere betekenis dan 'verzwaren' of een synoniem daarvan</p>	0
30	<p>Kolon 30 maximumscore 2 prensantemque uncis manibus capita aspera montis, en terwijl ik met (mijn) gekromde handen (de) ruwe rotspunten / een ruwe rotspunt beetgreep / en met (mijn) gekromde handen (de) ruwe rotspunten / een ruwe rotspunt beetgrijpend</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 31		
31	maximumscore 2 praedamque ignara putasset. en in zijn onwetendheid mij voor buit had aangezien/gehouden	
	puto elke andere betekenis dan ‘aanzien/houden voor’ of een synoniem daarvan	0
Kolon 32		
32	maximumscore 1 Nunc me fluctus habet Nu dragen/hebben de golven mijn lijk / Nu draagt/heeft een golf/stroming mijn lijk	
Kolon 33		
33	maximumscore 2 versantque in litore venti. en wentelen de winden / en wentelt de wind mijn lijk (rond) op de kust	
Kolon 34		
34	maximumscore 1 Quod te (kolon 35 en kolon 36) oro, Daarom bid/smeek ik jou	
	oro elke andere betekenis dan ‘bidden/smeken’ of een synoniem daarvan	0
Kolon 35		
35	maximumscore 2 per caeli iucundum lumen et auras, bij het aangename licht van de hemel en (bij) de lucht(stromen)/hemel	
Kolon 36		
36	maximumscore 1 per genitorem bij je vader	
	Niet fout rekenen: bij mijn vader	
Kolon 37		
37	maximumscore 1 per spes surgentis Iuli: bij de hoop op de opgroeiende Julius	
	Niet fout rekenen: bij de verwachting(en)/hoop van de opgroeiende Julius	

Vraag	Antwoord	Scores
38	<p>Kolon 38 maximumscore 2 eripe me his, invicte, malis. ruk me weg, onoverwonnene/onoverwinnelijke, uit/van deze ellende</p>	
	<p>eripe niet vertaald als imperativus his malis van deze slechte mensen</p>	<p>0 1</p>
39	<p>Kolon 39 maximumscore 2 Aut tu mihi terram inice Werp (of) op/voor mij aarde/grond (op) / (Of) begraaft mij / Jij moet op/voor mij (of) aarde/grond (op)werpen / Jij moet mij (of) begraven</p>	
	<p>inice niet vertaald als imperativus</p>	0
40	<p>Kolon 40 maximumscore 1 - namque potes - want jij kunt dat</p>	
41	<p>Kolon 41 maximumscore 1 portusque require Velinos; en zoek de haven(s) van Velia (op)</p>	
	<p>require niet vertaald als imperativus Wanneer ook eripe in kolon 38 en/of inice in kolon 39 niet als imperativus is vertaald, hier opnieuw aanrekenen tot een maximum van vier scorepunten.</p>	0
42	<p>Kolon 42 maximumscore 2 aut tu (kolon 43) da dextram misero of geef (jij) mij, ongelukkige, je rechterhand / of jij moet mij, ongelukkige, je rechterhand geven</p>	
	<p>da niet vertaald als imperativus Wanneer ook eripe in kolon 38 en/of inice in kolon 39 en/of require in kolon 41 niet als imperativus is vertaald, hier opnieuw aanrekenen tot een maximum van vier scorepunten.</p>	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 43

43 maximumscore 2

si qua via est, si quam tibi diva creatrix ostendit
als er een manier is, als je goddelijke moeder aan jou een manier toont / heeft getoond

*De woorden **neque** t/m **paludem** zijn voorvertaald.*

Kolon 44

44 maximumscore 2

et tecum me tolle per undas,
en til mij met jou / neem me met je mee over/door het water / de golven/wateren

tolle niet vertaald als imperativus 0

Wanneer ook **eripe** in kolon 38 en/of **inice** in kolon 39 en/of **require** in kolon 41 en/of **da** in kolon 42 niet als imperativus is vertaald, hier opnieuw aanrekenen tot een maximum van vier scorepunten.

Kolon 45

45 maximumscore 2

sedibus ut saltem placidis in morte quiescam.
opdat/zodat ik tenminste in de dood rust / zal/kan rusten op een kalme plaats / kalme plaatsen

ut elke andere betekenis dan 'opdat/zodat' of een synoniem daarvan 0

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 28 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Vergilius, Aeneis 3.13-68
tekst 2	Vergilius, Aeneis 7.107-147
tekst 3	Vergilius, Aeneis 6.355-371